

Az ízületi gyulladások terápiája a háziiorvosi gyakorlatban

Az arthritisek, így a rheumatoid arthritis (RA) és a spondylarthropathiák számos külön betegségformában jelennek meg. Mégis kezelésük, az alkalmazott gyógyszerek jelentős átfedést mutatnak. Ezért a RA mint prototípus példáján mutatjuk be a korai, agresszív terápia elveit, az egyes gyógyszereket, a terápia-követés eszközeit és ehhez kapcsolódóan néhány, a korai diagnózist segítő módszert. Ezt követően a spondylarthropathiák egyedi sajátosságait mutatjuk be. Egyértelmű, hogy másként kell kezelni a korai és a késői eseteket, az első kezelésre jól reagáló és a terápiarezisztens betegeket. Áttörést jelentett szemléletünkben, hogy a korai diagnózisra és a terápiás remisszióra törekszünk, csak így érhetünk el sikereket.

Szekanez Zoltán

DEOEC III. sz. Belgyógyászati Klinika,
Reumatológiai Tanszék

BEVEZETÉS

A mozgásszervi kórképek között a gyulladással ízületi megbetegedéseket arthritiseknek hívjuk. Utóbbiak közé soroljuk a rheumatoid arthritist (RA) és az ún. szeronegatív (rheumatoid faktor negatív) spondylarthropathiákat (SNSA). Az SNSA-csoporton belül külön kell szólnunk az arthritis psoriaticáról (AP) és a spondylitis ankylopoeticáról (SPA, Morbus Bechterew). A köszvényt, valamint a gyermekreumatológiához tartozó juvenilis arthritiseket – mivel utóbbiak gyermekgyógyászok, gyermekreumatológusok kompetenciájába tartoz-

nak – nem tárgyaljuk. Az arthritisek klinikuma, diagnosztikája és kezelése nagyfokú átfedést mutat. Utóbbi vonatkozásban egyfajta „terápiás konvergencia” figyelhető meg, azaz a diagnózistól többé-kevésbé függetlenül a RA, AP és SPA kezelésében nagyjából hasonló elveket követünk. Mint látni fogjuk, a legtöbb esetben nem szteroid gyulladásgátlóval (NSAID) és/vagy kortikoszteroidokkal (KS) kezdünk, és sok esetben már a korai, nem differenciált arthritisstádiumban bázisterápiát indítunk. Az elsőként RA-ben kifejlesztett és kipróbált specifikus, ún. biológiai terápia szintén bevált az SNSA-csoportba tartozó betegségekben is.

Ezen összefoglalóban áttekintjük az arthritisek terápiás irányelveit. A RA-t mint prototípust kezeljük, és a többi arthritisforma esetén csak a jellegzetességekre térünk ki.

RHEUMATOID ARTHRITIS

A terápia alapelvei

A RA a populáció kb. 0,5%-ában fellépő, elsősorban a kisízületeket szimmetrikusan érintő, krónikus, gyulladással, progresszív, destruktív kórkép. (1)

Bár itt döntően a terápiáról kell szólnunk, mégis néhány mondatban térjünk ki a korai diagnosztika jelentőségére, ennek ugyanis a hatékony terápia és a kedvező prognózis szempontjából is jelentősége van. Korábban ugyanis a betegeket sokáig tüneti kezelésben (NSAID, KS) részesítettük, betegségmódosító ún. „bázisterápiát” csak előrehaladott esetekben adtunk. Az elmúlt évtized nagy áttörést jelentett a terápiában: kiderült, hogy minden esetben a remisszióra kell

törekednünk, és egyedül a korai, agresszív gyógyszeres és nonfarmakológiai kezelés vezetett tartós javulásra. Optimálisan az első 6 hétben, legkésőbb az első 3 hónapban meg kell kezdeni, be kell állítani a megfelelő bázisterápiát. (2–5) Ennek megfelelően a hagyományos röntgenvizsgálat, mely csak több hónapos betegségfennállást követően jelzi az eltéréseket (sávós oszteoporózis, eróziók), illetve a laborvizsgálatok (pl. a rheumatoid faktor, RF, mely RA-re nem specifikus) nem megfelelő diagnosztikus segítői ennek az elvnek. Szerencsére specifikus, a korai RA-ben már megjelenő autoantitestek (anti-CCP) és a röntgennél érzékenyebb képalkotók (ultrahang, perifériás MRI) megjelenése ma már lehetővé teszi a korai diagnosztikát. (1)

Ugyancsak fontos, hogy számos prognosztikai faktor alapján már a betegség kezdetén felmérhető a várható kimenetel, az, hogy a betegség előreláthatóan enyhe vagy progresszív formában fog-e zajlani (1. táblázat). Ezért a terápia megkezdése előtt meg kell határoznunk a prognózist, és eszerint alkalmazni aktív vagy kevésbé aktív kezelést.

Tüneti kezelés

Korai, agresszív kezelés indokolt, mivel ez egyértelműen javítja a prognózist. NSAID csak a bevezető 3–6 hétben, illetve a bázisterápia kiegészítőjeként alkalmazandó. Egyértelmű, hogyha a beállított bázisterápia mellett NSAID szedésére szorulunk, akkor a terápia nem eléggé effektív, és elsődlegesen a báziskezeltésen kell módosítanunk. Rövid ideig potens, klasszikus NSAID-k is alkalmazhatók,

de tartós szedés esetén a szelektív COX-2-gátlók (pl. celecoxib, meloxicam, nimesulid) preferálandók (2. táblázat). (5)

A kortikoszteroidokat (KS) ma csak néhány szűk indikációban alkalmazzuk: a tartós, éveken át tartó KS-kezelés ma már nem elfogadott. Itt is tudni kell, ha a betegnek KS-t kell szednie, akkor a bázisterápia elégtelen. Miután az elmúlt néhány évben egyértelművé vált, hogy a korai, a folyamat kezdetén 3–6 hónapig alkalmazott KS-kezelés (indítás: 1 mg/kg, majd csökkenteni napi 4–8 mg-ig) hosszú távon betegségmódosító hatása is, lassítja a progressziót. Ezért ha kontraindikáció (pl. diabétesz, fertőzés) nincs, minden perifériás ízületi arthritiben javasolt néhány hónapos KS-kezelés. A korai KS-terápia ráadásul a krónikus RA-t elkülöníti egyes akut arthritisektől (pl. virális arthrititis, palindrom rheumatismus stb.). A már fennálló RA esetén, ha az egyébként jól beállított alapkezelés mellett akut fellángolás (flare) van, akkor bármikor néhány napig-hétig közepes, majd kis dózisu KS-kezelés adható. Ugyancsak ismert, hogy a bázisterápia csak az elindítás után 3–6 héttel kezd hatni, ezalatt a bázisterápia hatásának kialakulásáig vagy egyik bázisszerről a másikra váltáskor KS-kúra adható. Végül, ha csak egy-két ízület aktív, a szisztémás kezelés mellé lokálisan (intraarticularisan) adható depot KS-készítmény. (2–4)

Betegségmódosító (bázis) terápia

A bázisterápiás kezelés fő célja az önfenntartó immunológiai aktiváció és a synoviális proliferáció visszaszorítása, ezáltal az ízületi destrukció lelassul. Az egyes célok és hatások elérésére monoterápia és kombinációs kezelés egyaránt alkalmazható. A legfontosabb azonban az, hogy a bázisterápiás szerek lelassítják az ízületi eróziók kialakulásának ütemét és az ebből adódó mozgásképtelenséget. Ma a korai, agresszív kezelést részesítjük előnyben, és a beteg panaszaival, illetve a klinikai kép mellett a terápia hatásának le mérésére objektív markereket (pl. radiológiai progresszió, DAS28 aktivitási-index) kell alkalmaznunk (lásd később). Bázisterápia alkalmazása tehát szinte mindig kötelező, legkésőbb a 6., optimális esetben már a 3. betegség hónap előtt. (6)

Legtöbbször első választás a methotrexat (MTX) heti 7,5–25 mg dózisban. Fejlett országokban ez a leggyakrabban alkalmazott szer. Mellékhatásai (elsősorban gasztrointesztinális intolerancia, hepatopátia, csontvelőszuppresszió) háttérben folsav-antagonista hatása áll. Ennek megfelelően a mellékhatások tartósan, vagy heti egy-két alkalommal adott folsavval (3–5 mg) vagy még inkább folsavval kivédhetők. Ezek alapján a MTX igen hatékony, jól tolerálható és főleg olcsó szer. Kez-

1. TÁBLÁZAT. ELSŐ JELENTKEZÉSKOR PROGRESSZÍV BETEGSÉGET VALÓSZÍNŰÍTŐ PROGNOZTIKAI TÉNYEZŐK

Női nem
Fiatalkori kezdet
Tartósan fennálló panaszok, tünetek
Számos ízület gyulladása
Extraartikuláris érintettség (szisztémás RA)
Rheumatoid csomók
Gyorsult We, emelkedett CRP-szint
RF és anti-CCP pozitívítás/koncentráció
HLA-DR4 gén hordozás
Korai eróziók a röntgenfelvételen
Korai funkcionális károsodás

deti dózisa heti 7,5 mg, ami tekintettel arra, hogy egy tablettát 2,5 mg-os, heti 3 tablettát, lehetőleg rövid időtartamon belüli (pl. hétvégén egyszerre vagy 12 órán belül két dózisban) bevételét jelenti. A dózist korábban a mellékhatásoktól való félelem miatt igen lassan, 2–3 havonta heti 2,5 mg-mal emeltük, de ma már ajánlatos 4–6 hét alatt eljutni a szükséges maximális (általában heti 20–25 mg) dózishoz, mivel bebizonyosodott, hogy a hatás sok esetben dóziszfüggő, és gyakran szükség lehet nagyobb adagok alkalmazására. Mindezt szoros vérkép- és májfunkciós kontroll mellett végezzük, az első 3 hónapban kéthetente vagy még gyakrabban, később 1–3 havonta. Heti 20–25 mg 3 hónapos hatástalansága után kombinációs kezelést vagy biológiai terápiát kell alkalmazni. Tévhit viszont az, hogy a hatás elérése után a MTX (vagy más bázisterápia) adagját csökkenteni lehet, ha elértük a hatékony dózist, még klinikai javulás esetén is tartjuk meg az adagot. (2,6)

A MTX-tal lényegében azonos hatékonyságú és biztonságosságú (alternatíva lehet) a leflunomid (LEF) napi 20 mg adagban. Hatása a többi szerhez képest is rendkívül gyorsan, 2–3 hét alatt kialakul. Jellegetes dozírozása van: az első 3 napban 100 mg telet dózist alkalmazunk, és utána térünk rá a napi 20 mg-ra, mellékhatások esetén 10 mg is elégséges lehet. Mellékhatásként gyakrabban hajhullás vagy hasmenés jelentkezik, melyeknél dózisredukciót kell végezni. Súlyosabb toxicitás (vérkép, illetve májfunkció romlása) esetén a terápiát fel kell függesztenünk. Ezen laborparamétereket tehát gyakran kell ellenőrizni. (2,6)

Igen enyhe, nonerozív esetekben (ma ritkán) sulfasalazin (SSZ) napi 2–3 g adagja is választható elsőként. Enyhébb szer, de korai RA-ban a MTX-tal egyező hatékonyságú lehet, és lassítja a radiológiai progressziót. Különösen kiváló kombinációban való alkalmazás során (lásd később). Hatását igen gyorsan, 3–4 hét alatt kifejti, és a hatás/mellékhatás viszonyának vonatkozásában az egyik legjobb profilu szernek számít. Egy tablettája 500 mg hatóanyagot tartalmaz. A RA kezelésére alkalmazott dózis általában 2000 mg (2x2 tablet-

2. TÁBLÁZAT. ARTHRITISEK KEZELÉSÉRE GYAKRABBAN ALKALMAZOTT GYÓGYSZEREK*

Hatóanyag	Felnőtt dózis	Max. dózis
<i>Analgetikumok</i>		
Paracetamol	1500–4000 mg/die	4000 mg/die
<i>NSAID-szerek</i>		
Naproxen	550–1000 mg/die	1100 mg/die
Ibuprofen	1200–2400 mg/die	2400 mg/die
Diclofenac	150 mg/die	200 mg/die
Piroxicam	20 mg/die	40 mg/die
Indomethacin	75–150 mg/die	150 mg/die
Celecoxib	2 x 100–200 mg/die	800 mg/die
Meloxicam	15 mg/die	15 mg/die
Nimesulid	200 mg/die	200 mg/die
Aceclofenac	200 mg/die	200 mg/die
<i>Bázisterápia</i>		
Sulfasalazin	2000–3000 mg/die	3000 mg/die
Methotrexat	7,5–25 mg/hét	25 mg/hét
Leflunomid	20 mg/die	20 mg/die
Chloroquin	250 mg/die	500 mg/die
Cyclosporin A	2,5–5 mg/kg/die	5 mg/kg/die
Azathioprin	50–150 mg/die	150 mg/die

*A kortikoszteroidok individuális adagolást igényelnek.

ta), ritkábban akár 3000 mg (3x2 tablettát) is lehet. A céldózis elérése után is 3–6 havonta érdemes kontrollálni a vérképet. (6)

A többi szer (chloroquin, arany sók, cyclosporin A, azathioprin) csak az előzők ineffektivitása, vagy mellékhatások esetén javallt. A cyclophosphamid indikációja a rheumatoid vasculitis. A monoterápia hatástalansága (a betegek 20–30%-a) esetén kombináció (ma: MTX-SSZ, MTX-LEF vagy chloroquin bármelyikkel) próbálható. (6)

Biológiai terápia és egyéb lehetőségek

Már a heti 20 mg MTX vagy napi 20 mg LEF 3 hónapos hatástalansága esetén biológiai terápia (influximab, etanercept vagy adalimumab) indikált. A biológiai terápia lényege, hogy a gyulladás egyetlen, jól meghatározott pontján (pl. egy adott citokin) ellen hat. A fejlett országokban ma már második lépésben, a MTX alternatívájaként alkalmazzák. Hazánkban is elérhető a tumor nekrosis faktor (TNF) elleni antitest humán-egér kiméra (influximab) és humán formája (adalimumab), valamint a szolubilis TNF-receptor (etanercept), melyek a kifejezett ízületi aktivitás gyors visszaszorítására alkalmasak. Újabbban egyéb, nem TNF-gátló szereket (pl. a B sejteket gátló rituximab, az immunológiai felismerést gátló abatacept) is hazai bevezetésre várnak. (7) A biológiai terápia hazai gyakorlatát egy terápiás ajánlás szabályozza. (8) Igen kivételesen súlyos esetekben az autológ haemopoetikus őssejt-átültetés (HSCT) is szóba jöhet.

Egy optimális terápiás stratégiát a 3. táblázat mutat be. A legjobb gyógyszeres stratégia is csak egyéb, nem gyógyszeres kezelések (gyógytorna, fizioterápia, folyamatos rehabilitáció, reumasebészet) komplex alkalmazása esetén lehet hatékony.

3. TÁBLÁZAT. AJÁNLOTT KEZELÉSI STRATÉGIA KORAI RA VAGY NEM DIFFERENCIÁLT POLYARTHRITIS ESETÉN

Első 3 hónap: 1 mg/kg prednisonon, majd fokozatosan leépíteni (szteroid az első 6 hónapban).

3–6. hónap: a bázisterápia elindítása (MTX, SSZ vagy LEF).

Ineffektivitás esetén a dózis gyors emelése 4–6 hetente az effektív vagy maximális dóziséig.

Ineffektivitás esetén kombináció vagy biológiai terápia.

Cél: minden esetben a remisszió elérése legyen.

4. TÁBLÁZAT. DISEASE ACTIVITY SCORE (DAS) 28 ÍZÜLETEN

4 változós DAS28: $0,56 \times \sqrt{\text{nyisz28}} + 0,28 \times \sqrt{\text{dízsz28}} + 0,7 \ln \text{We} + 0,014 \text{ áe}$

3 változós DAS28: $0,56 \times \sqrt{\text{nyisz28}} + 0,28 \times \sqrt{\text{dízsz28}} + 0,7 \times \ln \text{We} \times 1,08 + 0,16$

dízsz28: duzzadt ízületek száma a 28-ból

nyisz28: nyomásérzékeny ízületek száma a 28-ból

áe: az általános egészség értékelése 100 mm-es VAS-skálán

5. TÁBLÁZAT. AZ EULAR TERÁPIÁS VÁLASZ DEFINÍCIÓK A DAS28 ALAPJÁN

	Elért DAS28 végpont	DAS-csökkenés
Jó válasz	≤3,2	>1,2
Mérsékelt válasz	>3,2 és ≤5,1	>0,6 és ≤1,2
Elégtelen válasz	>5,1	≤0,6

A terápia követése

Már utaltunk arra, hogy bár a beteg panaszai, a synovitis mértéke fontos, de a terápiát hiba pusztán ezek alapján vezetni. Egyrészt kiderült, hogy a gyulladás, a synovitis mértéke sokszor nem függ össze a destrukcióval, a radiológiai progresszióval. (Alig „gyulladt” betegen sokszor 1-2 év alatt jelentős radiológiai romlás következik be.) Ezért objektív módszerekkel monitorozzuk a kezelést. (9)

Klinikailag a mindenkorai betegségaktivitást a DAS28 (28 ízületre vonatkoztatott Disease Activity Score) kiszámításával határozhatjuk meg. A DAS28 3 vagy 4 változóból bonyolult matematikai számíttással (ma már speciális zsebalkulátorokat használunk) jelzi a klinikai aktivitást, ma ez a legobjektívebb marker (4. táblázat). 5,1 felett jelentős aktivitás van. A DAS28 a terápiakövetésre is alkalmas: megfelelő hatás esetén a DAS28-nak legalább 1,2-vel csökkennie kell. Remisszióról 3,2 alatt beszélünk (5. táblázat).

A legobjektívebb marker azonban a radiológiai progresszió mérése. Ezért fél-egyévente ismételnünk kell az összehasonlító kéz- és láb-felvételt, és ha az eróziók száma növekszik, akkor a terápia nem megfelelő.

A terápia célja tehát a remisszió legyen, csak ebben az esetben sikerül jelentős javulást elérni. A kezelést objektív mérőmódszerek (DAS28, radiológiai progresszió) vezéreljék. Amíg a korábbi, konzervatív kezelési protokoll mellett a betegek <5%-a kerül remisszióba, addig az aktív MTX-t (és esetleg biológiai terápiát) igénybe vevő, gyors, dinamikus terápia módosításon alapuló stratégia mellett 20–25%-ban teljes remisszió érhető el (3. táblázat).

Egyéb szempontok

Fontos lehet a krónikus gyulladásokhoz társuló anémia kezelése. Tudni kell, hogy arthritisekben normokrómi, de vashiányos anémia van, viszont a vasraktárak teltek (alacsony szérumsavas, de normál TVK vagy transzferin-szaturáció). Ezért arthritisekben még igen alacsony vasszint mellett sem kívánatos a vaspótlás. Kivételt képez, ha a szaturáció alapján valóban igazoljuk, hogy a vasraktárak üresek.

Az extraartikuláris tünetek közül leggyakoribb (15–20%) a Sjögren (sicca)-szindróma, ez tüneti kezelést igényel. A rheumatoid vasculitis kezelésére cyclophosphamidot, plazmaferezist alkalmazunk. A szekunder, magas halálozással járó amyloidosis anti-TNF szerekekkel lassítható. A betegek kétharmadának generalizált oszteoporóziusa van, ez is kezelést igényel, pl. biszofosfonátokkal, ami a szteroid okozta csontvesztést is kivédi.

Ma a RA-es és egyéb arthritises betegek halálozását a felgyorsult atherosclerosisból eredő kardiovaszkuláris és cerebrovaszkuláris betegségek vezetik (!), csak ezek után következnek a korábbi halálokok, a fertőzések, amyloidosis, szekunder limfómák.

SPONDYLITIS ANKYLOPOETICA (SPA)

A SPA (régiesen Bechterew-kór) sacroileitisszel, spondylitisszel, esetleg a perifériás ízületek arthritisével jár, végső soron az ízületek ankyloziához, a gerinc elmerevedéséhez vezető kórkép. Tudnunk kell, hogy az esetek 70%-a csak a gerincet és a tőizületeket (csípő, váll) érinti, 30% a perifériás forma. Ennek terápiás konzekvenciája van (lásd később). (10)

A korai diagnosztikában itt is jelentősége van az érzékenyebb képalkotó eljárásoknak (pl. sacroiliacalis és gerinc-MRI).

A SPA terápiája túlnyomórészt empirikus tapasztalatokon alapul, csak egyes gyógyszerekről rendelkezünk tudományosan megalapozott bizonyítékokkal. A beteg felvilágosítása betegségéről, a tartós gyógytorna még az utóbbi idők biológiai terápiája mellett sem nélkülözhetők. (10)

A betegség kezdetén itt is NSAID-k időszakos alkalmazása javasolt. Potens szerekekkel

kezdünk (pl. indometacinum, phenylbutazon), és ezután váltunk enyhébb formákra. A szisztémás KS-kezelésnek SPA-ban nincs helye, kivéve a RA-hez hasonló perifériás formákat. Lokálisan viszont mind a sacroiliacalis, mind a perifériás ízületekbe adhatunk depot KS készítményt. (10)

A SPA gerincpanaszait befolyásoló bázisterápia nem áll rendelkezésünkre. A RA-ben bevált MTX, LEF, SSZ hatékonysága ebben a formában nem bizonyítható. Amennyiben azonban perifériás arthritis is jelentkezik (30%), az RA-ben alkalmazott bázisterápiás szerekek alkalmazása javasolt. A betegségben gyakori enthesitis (sarok, ülőgumó) kezelésére a lokális injekció (kortikoszteroid + lidocain) vált be. (10)

A betegség eddigi kezelése igazolhatóan nem változtatta meg annak lefolyását. Ezzel szemben a biológiai terápiával (elsősorban TNF- α -gátlók) kezelt betegek kétharmadában a kezelés ideje alatt a SPA-remisszióba kerül, ez minden eddig alkalmazott kezelésnél eredményesebb. Újabb, MRI-vel végzett vizsgálatok eredményei alátámasztani látszanak, hogy a biológiai szerekek (és csak ezek) lassítani képesek a strukturális károsodást. (Hazánkban mindhárom említett TNF-gátló törzskönyvezett SPA-ban is.) (11)

A nem gyógyszeres kezelési módok közül a tartós gyógytorna szerepét már kiemeltük. A különböző fizioterápiás eljárások (elektroterápia, balneoterápia) csak átmenetileg hatnak.

ARTHRITIS PSORIATICA (AP)

Az AP psoriasisoz társuló, rendszerint RF szeronegativitással kísért arthritis, mely súlyosságában hasonló a RA-hez. Diagnosztikája a jellegzetes bőrtüneteken és ízületi elváltozásokon alapszik. Az érzékeny képalkotók itt is segíthetnek, de az anti-CCP negatív, korai laboratóriumi marker nem ismert. (12)

Az AP-nak számos klinikai formája van, ami a terápiát is megszabja. A perifériás formáknál a RA-nél tárgyalt elveket követjük, de a psoriasisos spondylitis a SPA-hoz hasonlít, és ennek megfelelő kezelést igényel. (12)

A psoriasis kezelése bőrgyógyász feladata. Szerencsére az AP kezelésében alkalmazott szerekek (pl. MTX, LEF, biológiai terápia) mind a bőr, mind az ízületi tünetekre hatnak. A SSZ viszont csak az artritiszre hatékony, ezért ezt akkor alkalmazzuk, ha a bőrtünetek viszonylag enyhék.

AP-ban egyébként NSAID, néha átmeneti KS-kezelés jöhet szóba, a RA-nél leírt stratégia szerint. A szteroid elhagyása után nem ritka a fellángolás (rebound-jelenség).

Bázisterápia tekintetében a RA-ban is használt készítmények (első vonalban MTX, SSZ és LEF, esetleg cyclosporin A) váltak be. AP-ben egyébként is gyakori a májlézió,

ezért a bázisterápia gyakran nehézségbe ütközik. A klasszikus bázisterápia eredménytelensége esetén AP-ban is biológiai terápia jön szóba: az infliximab, etanercept és adalimumab is törzskönyvezett. (12)

Néhány összefoglaló gyakorlati tanács háziorvosok számára:

- Hosszú távon nem lehet cél, hogy az arthritises beteg minden problémájával szakorvoshoz forduljon. A háziorvosok kompetenciáját ezért növelni kell: a betegség kezdetén valóban lássa reumatológus a beteget, de az időszakos (labor)kontrollok, kisebb terápiamódosítások stb. a háziorvos feladatai lehetnek.
- A korai RA (<2 év) és főleg a nagyon korai RA (<3 hónap) tekintetében a korai diagnózis és agresszív terápia elveinek ismeretében a klinikai kép, néhány alaplabor esetleg összehasonlító röntgen alapján a háziorvos viszonylag pontos blick-diagnózist állíthat fel.
- Kisebb probléma arthrosisos beteget RA-ra gondolva szakorvoshoz küldeni, mint RA-s beteget arthrosisként kezelve tüneti terápiát alkalmazni.

- Ismerni kell a bázisterápiás szerek hatásának beálltát jelentő időtartamot (ne legyünk türelmetlenek!), a szerek mellékhatásait és a labormonitorozás elveit.
- A szteroid-kezelés ma rugalmasan történjen: rendszerint tartósan (állandóan) ne adjunk szteroidot, de még jól stabilizált bázisterápia esetén is előfordulhatnak aktívabb periódusok, ilyenkor a háziorvos is végezhet néhány napos-hetes szteroid áthidaló terápiát („bridging”), vagy a beállított stabil kis dózist átmenetileg emelheti.
- Mivel az alapbetegség jellege, a szteroid és más immunszuppresszívkezelés következtében az RA-s betegek (opportunist) infekciók iránti fogékonysága megnő, ezek korai jeleire nagyon oda kell figyelni. Külön figyelmet kell fordítani a protézisek fertőzések folyamataira és az iatrogén infekciókra (intraartikuláris injekciók).

Ezen és más alapelvek figyelembevétele mellett a reumatológus és háziorvos jó kooperációja az arthritises beteg optimális kezelését, gondozását szolgálja.

IRODALOM

1. Surányi P.: A rheumatoid arthritis klinikuma. Klinikai reumatológia (Gömör B. ed.), Medicina, 2005; 319–336.
2. Rojkovich B.: A rheumatoid arthritis kezelése. Klinikai reumatológia (Gömör B. ed.), Medicina, 2005;345–357.
3. Szekanez Z.: A rheumatoid arthritis gyakorlati kérdései. Háziorvos Továbbképző Szemle, 2004; 9:17–22.
4. ACR subcommittee on RA guidelines: Guidelines for the management of rheumatoid arthritis: 2002 update. Arthritis Rheum., 2002;46:328–346.
5. Gömör B.: Fájdalomcsillapítás és gyulladáscsökkentés. Reumatológia (Gömör B. ed.), Medicina, 2001;61–67.
6. Cush J.M., Klippel J.H.: Second-line drug therapy for rheumatoid arthritis. N. Engl. J. Med., 1994;330:1368–1375.
7. Szekanez Z., Gömör B.: Az antireumatikus terápia újabb lehetőségei a XXI. században. MOTESZ Magazin, 2001;1-2:23–31.
8. Reumatológiai és Fizioterápiás Szakmai Kollégium: Módszertani levél a biológiai terápiák gyulladásoos reumatológiai betegségekben történő alkalmazásáról. Magyar Reumatológia, 2004;45(Suppl.):3–48.
9. American Collage of Rheumatology Ad Hoc Committee on Clinical Guidelines: Guidelines for monitoring drug therapy in rheumatoid arthritis. Arthritis Rheum., 1996;39:723.
10. Gömör B.: Szeronegativ spondarthritisek. Reumatológia (Gömör B. ed.), Medicina, 2001; 120–121.
11. Braun J., Pham T., Sieper J. et al.: International ASAS consensus statement for the use of anti-tumour necrosis factor agents in patients with ankylosing spondylitis. Ann Rheum Dis., 2003;62:817–824.
12. Koó É.: Arthritis psoriatica. Springer, 1996.